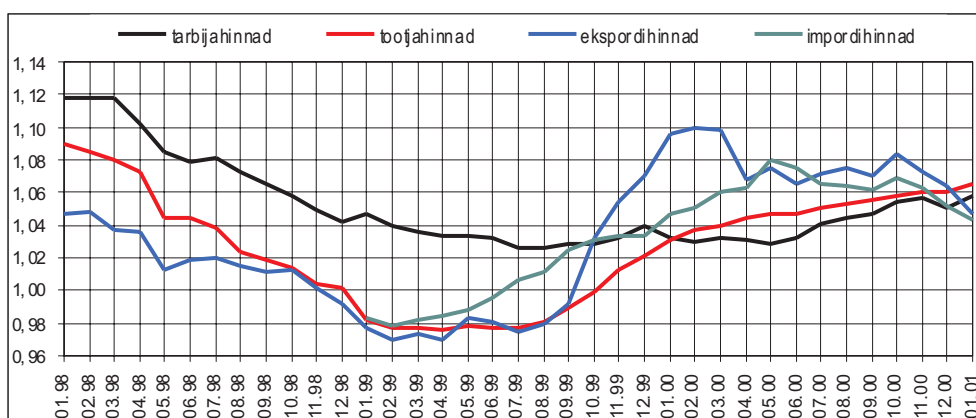

III INFLATSIION

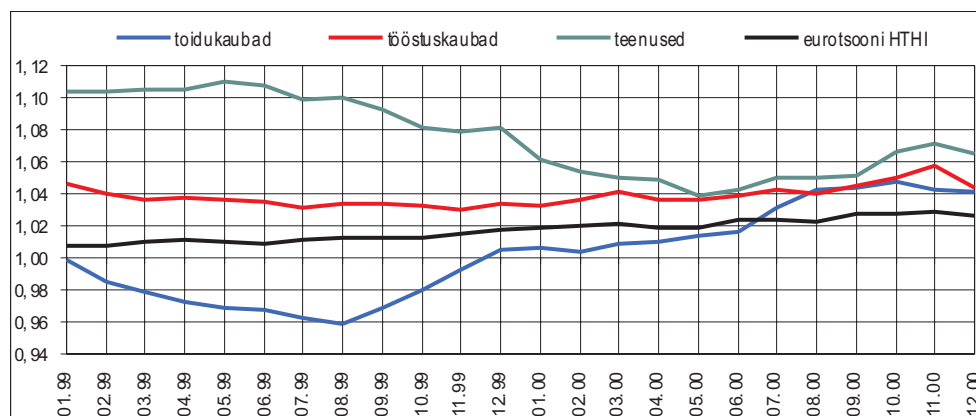
Pikaajalisest trendist kiirem hinnatõus

2000. a IV kvartalis jätkus hinnatõusu kiirenemine. Tarbijahindade 12 kuu kasv suurenes 5,4%ni ning tootjahinnad tõusid aastaga isegi 6,0% (vt joonis 3.1). Seejuures mõjutasid erinevad tegurid Eesti inflatsiooni vastassuunaliselt: mõnevõrra nõrgenes välistegurite surve ning tugevnes sisetegurite oma. Ühtaegu oli ka välismaise hinnasurve mõju vastandlik – ühelt poolt mõjusid novembri lõpust alanud kütuse odavnemine ja euro tugevnemine hindu alandavalt, kuid samas põhjustasid teatud juhtudel ka nende tõusu. Näiteks hakkas kütuse pikaajalise kallinemise kaudne mõju muudele hindadele (ühistransport) alles avalduma ning loomalihaga seotud probleemid Kesk- ja Lääne-Euroopas põhjustasid lihatoodete kallinemise ka Eestis.

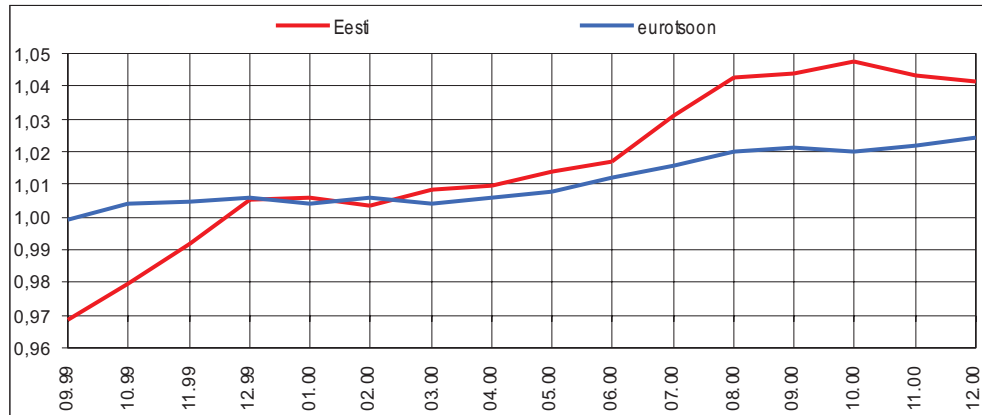
Joonis 3.1. 12 kuu hinnaindeksid

Kui pikaajaliselt peaks Eesti tarbijahindade kiirem kasv võrreldes eurotsooniga olema tingitud eelkõige hinnatõusust suletud sektoris, siis 2000. a II poolel Eestis toimunud inflatsiooni ennakasv võrreldes eurotsooniga ei olnud seotud üksnes sellega (vt joonis 3.2). Majanduslangusest

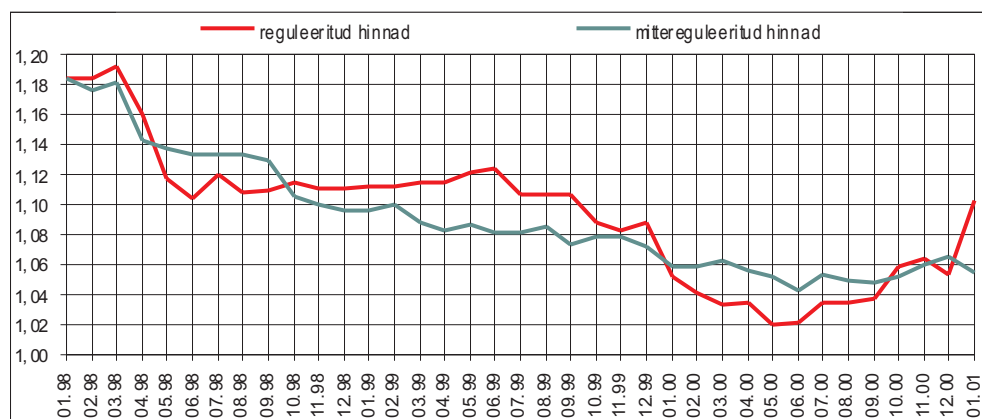
Joonis 3.2. Tarbijahindade 12 kuu indeksid komponentide lõikes

väljumisel kiirenes inflatsioon kütuse ja toidukaupade kallinemise tõttu algul just avatud sektoris. Nimelt tänu Euroopa Liidu ekspordikvootide suurendamisele kasvas aasta keskel nõudlus toidukaupade järele. Samal ajal olid toiduainete hinnad Eestis alles jõudmas kriisieelsele tasemele: ka 2000. a lõpul olid toidukaubad vaid 1,2% kallimad kui 1998. a juulis (vt joonis 3.3). Aasta lõpus lisandus ka teatav suletud sektori hinnasurve ning avatud sektori tarbijahindade kasv kiirenes esimese üheksa kuu 3,3%lt IV kvartalis 5,2%le.

Joonis 3.3. Toidu kallinemine Eestis ja eurosoonis (12 kuu indeksid)

Aasta teisel poolel hakkasid tõusma ka suletud sektori hinnad. Administratiivselt reguleeritavate hindade kasv ületas IV kvartalis III kvartali oma 2 protsendipunkti võrra. Eratarbimisele toetuv kodumaise nõudluse suurenemine mõjutas samal ajal ka suletud sektori mittereguleeritavaid hindu (vt joonis 3.4) ning kokku tõusid suletud sektori hinnad 5,9%. **Kokkuvõttes võib öelda, et aasta lõpukuudel mõjusid välisegurid hinnatõusu aeglustavalt ja kodumaised tegurid seda kiirendavalt, kusjuures kodumaiste tegurite toime oli tugevam. Analoogilised hinnasurved säilisid ka 2001. a algul.** Prognoozi kohaselt jääb Eesti hinnatõus oma pikaajalisest tasemest kõrgemaks ka käesoleva aasta I ja II kvartalis, misjärel inflatsiooni erinevus euroalaga väheneb taas.

Joonis 3.4. Suletud sektori 12 kuu hinnaindeksid

Eesti väliskaubandusolud

Ekspordi- ja impordihinnaindeksi võrdlemisel ilmneb, et 2000. aastal Eesti kaubavahetusolud paranesid – erinevalt 1999. aastast ületas ekspordihindade kasv impordihindade oma. 2000. a

IV kvartalis tõusid ekspordihinnad eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 7,3%, impordihinnad aga 6,1%, st Eesti kaubavahetusolud paranesid 1,2 protsendipunkti võrra. Ekspordihindade ennakasv tulenes Eesti jaoks soodsast rahvusvahelisest konjunktuurist.

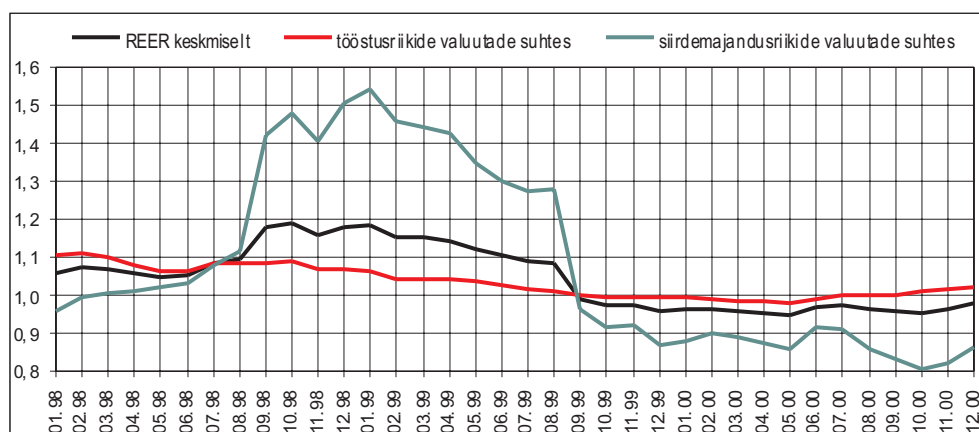
Kuna euro vahetuskurss on kahel viimasel aastal põhiliselt langenud, siis oli ootuspärane eeldada impordihindade tõusu ja ekspordihindade langust. Tänu pikaajaliste lepete domineerimisele tõi aga Ameerika dollari (ja mõnede teiste valuutade) kallinemine euro suhtes kaasa teatud kaupade nii impordi- kui ka ekspordihinna kasvu juhul, kui kauba hind oli fikseeritud näiteks dollarites. Kuigi nimetatud mõjud osaliselt tasakaalustasid üksteist, oli dollari kallinemise mõju impordihindadele hinnanguliselt kokkuvõttes siiski suurem kui ekspordihindadele.

Krooni reaalkurss

Krooni efektiivset vahetuskurssi mõjutasid 2000. aastal kõige enam dollari tugevnemine euro suhtes ja Venemaa väljumine 1998. a finantskriisist. Seetõttu langes krooni keskmine vahetuskurss isegi tööstusriikide valuutade suhtes. Inflatsiooni kiirenemine tõi aga IV kvartalis kaasa krooni reaalkursi 1,5%lise tõusu tööstusriikide valuutade suhtes võrreldes eelmise aasta sama perioodiga. Vaatamata euro mõningasele kallinemisele dollari suhtes, oli Eesti kroon 2001. a algul endiselt odavam kui aasta tagasi. See vähendab riski, et euro vahetuskursi tõus võiks kujuneda reaalsektori ootustega võrreldes liiga kiireks.

Siirdemajandusriikide valuutade suhtes langes krooni reaalkurss IV kvartalis 17%. Krooni sellist odavnemist võib pidada loomulikuks: see oli rublakriisist tingitud kallinemise loogiline jätk. Vene rubla suhtes ei ole krooni reaalkurss veel rublakriisi eelset taset saavutanud.

Tarbijahindade kasv on viimastes kvartalites olnud nii Lätis kui ka Leedus väiksem kui Eestis (Lätis kasvasid tarbijahinnad IV kvartalis 2,0%, Leedus 1,4% võrreldes 1999. a sama ajaga). Tänu dollariga seotusele on aga nende riikide valuutade nominaalkurss oluliselt tõusnud. Kokkuvõttes alanes krooni reaalne vahetuskurss IV kvartalis võrreldes 1999. a sama perioodiga Läti lati suhtes 7,3% ja Leedu liti suhtes 13,1%, mis andis Eestile täiendavad konkurentsieelised (vt joonis 3.5).

Joonis 3.5. Krooni efektiivse reaalkursi (REER) 12 kuu indeks